

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКА ДЕРЖАВНА АГРАРНА АКАДЕМІЯ

Полтавська державна аграрна академія

Факультет обліку та фінансів

МАТЕРІАЛИ

III Міжнародної науково-практичної конференції

«ПРОБЛЕМИ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ»

21 квітня 2021 р.

м. Полтава

УДК 657:005.3
П 78

Проблеми обліково-аналітичного забезпечення управління підприємницькою діяльністю : матеріали ІІ Міжнар. наук. – практ. конф. (м. Полтава, 21 квітня 2021 р.) / за ред. Пилипенко К. А. Полтава : ПДАУ, 2021. 914 с.

Посвідчення УкрІНТЕІ № 55 від 21.01.2021 р.

***Затверджено до друку та поширення через мережу
Інтернет***

***Вченою радою факультету обліку та фінансів
Полтавської державної аграрної академії
(протокол № 9 від 19.04.2021 р.)***

Матеріали конференції спрямовані на науковий пошук, узагальнення та розроблення рекомендацій щодо можливих шляхів вирішення основних проблем розвитку обліку, аудиту та оподаткування підприємств в умовах сьогодення.

Тексти матеріалів тез подані в авторській редакції. Відповідальність за точність, достовірність і зміст поданих матеріалів несуть автори. Редакційна колегія може не розділяти поглядів деяких авторів на ті чи інші питання, розглянуті на конференції.

Редакційна колегія

Валентина АРАНЧІЙ Іванівна – кандидат економічних наук, професор, ректор Полтавської державної аграрної академії (м. Полтава, Україна).

Олена ВОРОНОВСЬКА - к.е.н., професор факультету економіки та управління Хулунбуирського університету (г. Хайлар, КНР)

Людмила ДОРОГАНЬ-ПИСАРЕНКО – кандидат економічних наук, професор, декан факультету обліку та фінансів, професор кафедри економічної теорії та економічних досліджень Полтавської державної аграрної академії (м. Полтава, Україна);

Валерій ЖУК – доктор економічних наук, професор, член-кореспондент Національної академії аграрних наук України, заслужений діяч науки і техніки України (м. Київ, Україна);

Владислав ЗЕЛІКМАН – кандидат технічних наук, доцент, завідувач кафедри обліку і аудиту Національної металургійної академії України (м. Дніпро, Україна);

Тетяна МАРЕНИЧ – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри обліку та аудиту ХНТУСГ імені Петра Василенка (м. Харків, Україна).

Лариса МАРМУЛЬ – заслужений працівник освіти України, доктор економічних наук, професор, професор кафедри економіки, Університет Григорія Сковороди в Переяславі (м. Переяслав, Україна)

Тетяна МЕЛІХОВА - д.е.н., професор, Завідуючий кафедрою обліку, аналізу, оподаткування та аудиту Інженерного навчально-наукового інституту Запорізького національного університету

Володимир МЕТЕЛИЦЯ - доктор економічних наук, директор Інституту обліку та фінансів Національного наукового центру «Інститут аграрної економіки» НААН (м. Київ, Україна);

Інна НАЗАРЕНКО – доктор економічних наук, професор кафедри обліку і оподаткування Сумського національного аграрного університету (м. Суми, Україна);

Катерина ПИЛИПЕНКО – доктор економічних наук, доцент, професор кафедри бухгалтерського обліку та економічного контролю Полтавської державної аграрної академії (м. Полтава, Україна);

Валерій ПЛАКСІЄНКО – академік АЕНУ, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри бухгалтерського обліку та економічного контролю Полтавської державної аграрної академії (м. Полтава, Україна);

Оксана ПРОКОПИШИН – к.е.н., доцент кафедри обліку та оподаткування Львівського національного аграрного університету (м. Львів, Україна);

Наталія ТАНКЛЕВСЬКА – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економіки та фінансів Херсонський ДАЕУ (м. Херсон, Україна);

Тетяна ЧЕРНЯВСЬКА – доктор наук, професор, Державна вища професійна школа в Коніні (м. Конін, Польща);

Світлана ЩЕРБАТЮК – кандидат економічних наук, доцент, декан факультету бухгалтерського обліку Гродненського державного аграрного університету (м. Гродно, Республіка Білорусь);

Артур ЗИМНІЙ – доктор наук, професор, ректор Державної вищої професійної школи в Коніні (м. Конін, Польща);

Рафаел ЧІЛОЧІ – доцент, декан факультету економічного інжинірингу та бізнесу Технічний університет Молдови (м. Кишинів, Молдова).

Пилипенко К.А., Махно С. В.	432
ПЕРВИННИЙ ОБЛІК ТА ВИЗНАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ У ФЕРМЕРА	
Пономаренко О.	437
ПІДХОДИ ДО ГЕНЕРАЦІЇ ЕЛЕМЕНТІВ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ЩОДО ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ	
Пошивалова О.В.	441
СТАТИСТИЧНЕ ОЦІНЮВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ	
Прокопишин О.	444
КЛЮЧОВІ ЕЛЕМЕНТИ ОРГАНІЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ТА ФОРМУВАННЯ ФОНДІВ ОСНОВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОСББ	
Прокопишин О., Ковальчук М., К. Борщ	449
ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В УПРАВЛІННІ ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА	
Протасова Н.Я.	453
НЕКОТОРЫЕ ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ УЧЕТА СОБСТВЕННОГО КАПИТАЛА ОРГАНИЗАЦИЙ	
Решетник К. Р.	457
ERP-СИСТЕМИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ БАНКІВСЬКОЮ УСТАНОВОЮ	
Рудич А., Біленко К.	462
ШЛЯХИ І РЕЗЕРВИ ЗРОСТАННЯ ПРИБУТКОВОСТІ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ	
Сакун А.Ж., Шевякіна Г. Ю.	466
ДОКУМЕНТУВАННЯ ТА КОНТРОЛЬ ПРОЦЕСУ РЕАЛІЗАЦІЇ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ	
Сокольська Р.Б., Біленко А.В.	471
УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНOSTІ В УМОВАХ КОМУНАЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА	
Сочивкина Я.В.	475
ДИНАМИКА ПОКАЗАТЕЛЕЙ ЭФФЕКТИВНОСТИ РЕАЛИЗАЦИИ ПРОДУКЦИИ НА МАТЕРИАЛАХ УНИТАРНОГО ПРЕДПРИЯТИЯ «БРЕСТСКИЕ ТРАДИЦИИ»	
Тамара К.В.	478
ОСНОВНІ ЗАСОБИ: ОСОБЛИВОСТІ АВТОМАТИЗАЦІЇ ОБЛІКУ	
Танг Ци (Tang Qi)	482
ГЛОБАЛЬНА ЛОГІСТИЧЕСКАЯ СИСТЕМА КИТАЯ	
Тютюнник С., Сидоренко Л.	487
ОБЛІКОВІ АСПЕКТИ РОЗРАХУНКІВ З ДЕБІТОРАМИ	
Хмельницька А., Колесніченко А.	492
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ ДЛЯ ЦІЛЕЙ ОБЛІКУ	
Ціцька Н. Є., Малецька О. І.	495
ПЕРВИННЕ ОБЛІКОВО – АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ ОЛІЙНИХ КУЛЬТУР У ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВАХ	
Ширма В.Г.	500
УЧЕТНО-АНАЛИТИЧЕСКОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ МАТЕРИАЛЬНО-ПРОИЗВОДСТВЕННЫХ ЗАПАСОВ В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛИЗАЦИИ ИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ	
Щербатюк С. Ю.	505
УЧЕТНО-АНАЛИТИЧЕСКОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ ПОДДЕРЖАНИЯ	

УДК 657

С. Тютюнник, к.е.н., доцент,
професор кафедри бухгалтерського обліку та економічного контролю;
Л. Сидоренко, здобувач вищої освіти ступеня магістр
спеціальності облік і оподаткування;
Полтавська державна аграрна академія
(м. Полтава, Україна)

ОБЛІКОВІ АСПЕКТИ РОЗРАХУНКІВ З ДЕБІТОРАМИ

Анотація: розглянуто питання первинного, синтетичного та аналітичного обліку розрахунків із дебіторами, порядок визначення та відображення на рахунках бухгалтерського обліку курсових різниць.

Ключові слова: документування, первинний облік, аналітичний облік, курсова різниця, рахунок, дебітори.

У ринкових умовах стійкі відношення суб'єктів господарювання з партнерами залежать від рівня організації документообороту розрахунків з дебіторами. Раціональне документування обліку розрахунків з дебіторами є невід'ємною складовою інформаційної безпеки суб'єкта господарювання при роботі з контрагентами. У процесі господарської діяльності будь-якого суб'єкта господарювання виникають розрахунково-платіжні відносини, які повинні бути документально підтверджені, а саме первинними обліковими документами. Вони включають в себе інформацію про господарську операцію, яка здійснюється з дебіторами.

Документування операцій при веденні обліку є способом первинної реєстрації та юридичного оформлення операцій з контрагентами, тобто здійснені господарські операції оформляються через заповнення первинних документів. Дебітори – організації, яким суб'єкт господарювання відвантажує продукцію (покупці), або виконує роботи чи надає послуги (замовники). Договірні відносини з дебіторами оформляються через укладання договорів.

До первинних документів для організації обліку розрахунків з дебіторами відносять: укладені договори на поставку товарів, робіт, послуг; рахунок на оплату товарів (робіт, послуг); накладні, акти виконаних робіт; рахунки-фактури; акти звірки та акти інвентаризації розрахунків; копії платіжних документів.

Погашення заборгованості фіксується квитанцією ПКО або платіжним дорученням чи розрахунковим чеком для перерахування коштів з розрахункового рахунка покупця на рахунок постачальника. Проведення безготівкових розрахунків підтверджується випискою банку.

З метою своєчасного відображення інформації в регістрах обліку та обробки первинної документації складають графік документообороту як додаток до облікової політики. У нього включають перелік первинної документації, терміни її складання, список посадових осіб, які відповідальні за оформлення та затвердження.

З метою покращення роботи бухгалтера з обліку розрахунків з дебіторами доцільно розробляти технологічну сітку розподілу виконання облікових робіт, а також технологічну картку.

Дані про розрахунки з дебіторами за продукцію та товари які відвантажені, виконані роботи й надані послуги узагальнюються на рахунку 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками» [1]. За дебетом рахунку показують продажну вартість продукції та товарів, які реалізовані, виконаних робіт, наданих послуг, що включає ПДВ, акцизний податок, а також податки, збори (обов'язкові платежі), які повинні бути перераховані до бюджетів та позабюджетних фондів та включені у вартість реалізації. За кредитом – показують платежі, які надійшли на рахунки суб'єкта господарювання в банківських установах, у касу, та інші види розрахунків. Сальдо рахунку показує заборгованість дебіторів за одержану продукцію (роботи, послуги). Залишки за рахунком на кінець звітного періоду наводять в розгорненому вигляді. По дебету – суми заборгованості дебіторів. По кредиту – суми передоплати, під які не відвантажена продукція, а також суми переоплат, під які не відвантажена продукція, а також суми переоплат, які потрібно повернути.

Аналітичний облік розрахунків з дебіторами ведуть з метою надання інформації про заборгованість, строк сплати за якою ще не настав, а також заборгованість, несплачену в строк. Його ведуть за кожним дебітором, за кожним

пред'явленим до сплати рахунком, за кожною операцією. З цією метою суб'єкт господарювання може вести картки аналітичного обліку на кожного дебітора або накопичувальну відомість довільної форми.

З метою деталізації інформації про стан заборгованості замовників пропонуємо включити додаткові субрахунки до рахунку 36: 365 «Розрахунки з вітчизняними замовниками» та 366 «Розрахунки з іноземними замовниками». В умовах введення карантинних обмежень широкого розповсюдження набула інтернет-торгівля. У зв'язку з цим, виникає необхідність доповнення до рахунку 36 субрахунків: 367 «Розрахунки з покупцями в умовах інтернет-торгівлі» та 368 «Розрахунки із замовниками в умовах інтернет-торгівлі». Також особливу специфіку мають операції з давальницькою сировиною та за товарообмінними операціями, для більш точного відображення їх в обліку, доцільно виділити окремий субрахунок: 369 «Розрахунки за операціями з давальницькою сировиною та товарообмінними операціями».

Одним із важливих моментів при відображенні на рахунках бухгалтерського обліку операцій із іноземними дебіторами (експортних операцій) є визначення та відображення курсових різниць. У відповідності до НП(С)БО 21 «Вплив змін валютних курсів», «курсова різниця – це різниця між оцінками однакової кількості одиниць іноземної валюти при різних валютних курсах» [2]. Об'єктами визначення курсових різниць є монетарні статті. Заборгованість дебіторів буде монетарною статтею, якщо першою подією буде відвантаження товару. Якщо ж першою подією був авансовий платіж, то заборгованість вважають немонетарною статтею та курсові різниці не визначаються. Розрахунок курсових різниць за монетарними статтями в іноземній валюті проводять на дату здійснення розрахунків та на дату балансу.

У бухгалтерському обліку визначені курсові різниці відображаються наступними проведеннями:

- відображено втрати від операційної курсової різниці в результаті погашення заборгованості дебіторів (якщо на дату погашення відбулося

зниження курсу НБУ) – дебет рахунку 945 «Втрати від операційної курсової різниці» кредит рахунку 362 «Розрахунки з іноземними покупцями»;

- втрати від операційної курсової різниці включено до фінансового результату – дебет рахунку 791 «Результат операційної діяльності» кредит рахунку 945 «Втрати від операційної курсової різниці»;

- відображено дохід від операційної курсової різниці в результаті погашення заборгованості дебіторів (якщо на дату погашення відбулося зростання курсу НБУ) – дебет рахунку 362 «Розрахунки з іноземними покупцями» кредит рахунку 714 «Дохід від операційної курсової різниці»;

- дохід від операційної курсової різниці включено до фінансового результату – дебет рахунку 714 «Дохід від операційної курсової різниці» кредит рахунку 791 «Результат операційної діяльності».

При відображенні в обліку експортних операцій необхідно враховувати, що надходження в іноземній валюті банк спочатку зараховує на окремий аналітичний балансовий рахунок 2603 «Розподільчі рахунки суб'єктів господарювання», а потім іноземну валюту перераховує на валютний рахунок суб'єкта господарювання.

Для відображення в бухгалтерському обліку надходжень в іноземній валюті є два підходи. За першим – в обліку не відображають надходження в іноземній валюті на розподільчому рахунку. За другим підходом – іноземна валюта, яка надійшла від нерезидента показується у складі активів на розподільчому рахунку. На нашу думку, другий варіант є більш методично вірним, так як Міністерством фінансів затверджений спеціальний субрахунок для обліку іноземної валюти на розподільчому рахунку 316 «Спеціальні рахунки в іноземній валюті». Надходження іноземної валюти від нерезидента за товар буде відображатися бухгалтерськими проведеннями:

- надійшла оплата від іноземного дебітора на розподільчий рахунок: дебет рахунку 316 «Спеціальні рахунки в іноземній валюті» кредит рахунку 362 «Розрахунки з іноземними покупцями»;

- перерахування іноземної валюти на поточний рахунок: дебет рахунку 312 «Поточні рахунки в іноземній валюті» кредит рахунку 316 «Спеціальні рахунки в іноземній валюті».

У фінансовій звітності інформація про стан заборгованості дебіторів відображається у таких формах:

1. Форма № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)».
2. Форма № 5 «Примітки до річної фінансової звітності».

На нашу думку, доцільно у фінансовій звітності виокремити рядок: «У тому числі дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги іноземних дебіторів (рядок 1126)» для можливості проведення більш поглибленого аналізу щодо стану заборгованості дебіторів.

Таким чином, з метою удосконалення обліку розрахунків із дебіторами доцільним є включення додаткових субрахунків до рахунку 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками» та виокремлення вписуваного рядка у форму № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» для відображення інформації про дебіторську заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги іноземних дебіторів.

Список використаних джерел:

1. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджена Наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. №291 /Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text> (дата звернення: 06.04.2021).
2. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 21 «Вплив змін валютних курсів», затверджене Наказом Міністерства фінансів України від 10.08.2000 р. № 193 /Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0515-00#Text> (дата звернення: 06.04.2021).